

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28.01.1998, sp. zn. 10 To 143/97, ECLI:CZ:VSPH:1998:10.TO.143.1997.1

Číslo: 19/1999

Právní věta: Trestný čin vydírání je spáchán se zbraní ve smyslu ustanovení § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák. i v případě, že pachatel doručí poškozenému balíček obsahující rozebraný ruční granát na zdůraznění svého požadavku na zaplacení požadované peněžní částky.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 28.01.1998

Spisová značka: 10 To 143/97

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vydírání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 89 odst. 5 140/1961 Sb. § 235 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze zrušil k odvolání krajského státního zástupce v Ústí nad Labem rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. 10. 1997 sp. zn. 1 T 31/97 a znovu rozhodl o vině i trestu obžalovaných. Odvolání obžalovaného V. K. Vrchní soud v Praze zamítl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. 10. 1997 sp. zn. 1 T 31/97 byli obžalovaní V. K. a J. H. uznáni vinnými pokusem trestného činu vydírání podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, 2 tr. zák. a dále obžalovaný V. K. sám přípravou k trestnému činu obecného ohrožení podle § 7 odst. 1 a § 179 odst. 1 tr. zák. Za to byl obžalovaný V. K. odsouzen podle § 179 odst. 1 tr. zák., za použití § 35 odst. 2 tr. zák., k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyřiceti měsíců. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 12. 9. 1995 sp. zn. 3 T 9/95, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 6. 1996 sp. zn. 6 To 532/95. Obžalovaný J. H. byl odsouzen podle § 235 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání třiceti čtyř měsíců. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. ř. byli oba obžalovaní zařazeni pro výkon uložených trestů odnětí svobody do věznice s ostrahou. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. bylo vysloveno propadnutí věcí, a to jedné červené koženkové kabelky, jedné modré džínové tašky, diktafonu zn. Panasonic s mikrokazetou a rybářského vlasce.

Podle skutkových zjištění napadeného rozsudku spočívala trestná činnost obou obžalovaných

posouzená podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zák. v tom, že dne 7. 4. 1995 na základě instrukcí obžalovaného V. K. odeslal obžalovaný J. H. z podací pošty v Praze 8 poškozenému R. B. do jeho bydliště v L. balíček s rozebraným ručním granátem a dopisem požadujícím po něm vyplacení finanční částky ve výši 1000000 Kč. Ve dnech od 3. 5. 1995 do 29. 6. 1995 v několika případech výhrůžnými telefonáty z telefonních automatů umístěných na různých místech do účastnické stanice v L. opakovaně požadovali po R. B. zaplacení shora uvedené finanční částky, a to pod pohrůžkou fyzické likvidace jeho i jeho rodiny, když dalšími písemnými instrukcemi určovali místa složení uvedené hotovosti, přičemž dne 30. 6. 1995 byl obžalovaný J. H. zadržen policií v obci Z. při přebírání složené částky.

Trestná činnost obžalovaného V. K. posouzená podle § 7 odst. 1 a § 179 odst. 1 tr. zák. spočívala v tom, že v přesně nezjištěný den v měsíci listopadu 1994 ve večerních hodinách na nakládací rampě za prodejnu Y. v R. naváděl J. H. ke způsobení požáru v konkurenční prodejně potravin T. v R., čímž mohl být úmyslně vydán v nebezpečí škody objekt prodejny v hodnotě 1 866 992 Kč, včetně stavu zásob prodejny v hodnotě 1669000 Kč, nabídl mu finanční prostředky na obstarání zápalné látky a za založení požáru mu přislíbil finanční odměnu a osobní automobil zn. Peugeot 405, což však J. H. odmítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání obžalovaný V. K. a v neprospěch obžalovaných V. K. a J. H. i krajský státní zástupce v Ústí nad Labem.

Včas podané odvolání odůvodnil obžalovaný V. K. v obsáhlém podání, které došlo Vrchnímu soudu v Praze 20. 1. 1998. Vpodstatě v něm považuje výpovědi spoluobžalovaného J. H., o které mimo jiné opírá Krajský soud v Ústí nad Labem v napadeném rozsudku své závěry o vině V. K., za tzv. intriky, čili podle jeho slov za jednání, které mělo V. K. před vyšetřovatelem a soudem zdiskreditovat.

Podstatné výtky vůči napadenému rozsudku pak V. K. sumarizoval v odvolání prostřednictvím svého obhájce. V něm obžalovaný uvádí, že setrvává na své obhajobě, že se totiž žalovaného jednání nedopustil a že závěry o jeho vině jsou opřeny prakticky především o výpovědi obžalovaného J. H. a jeho rodinných příslušníků a že pouze průběhem poměrně dlouhodobého řízení se výpovědi spoluobžalovaného upravovaly tak, že tvoří zdánlivou řadu do sebe zapadajících poznatků zjištěných v průběhu vyšetřování i v průběhu hlavního líčení.

Obžalovaný V. K. podrobně analyzoval výpovědi spoluobžalovaného ve vztahu k časovým údajům, které měly přispět k objasnění motivace jednání obou obžalovaných a porovnáním jednotlivých usvědčujících výpovědí dospěl k závěru, že tvrzení J. H. jsou v zásadě nelogická a nepřesvědčující.

V závěru podaného odvolání V. K. navrhl, aby Vrchní soud v Praze napadený rozsudek zrušil a obžalovaného V. K. podle § 226 tr. ř. obžaloby zprostil.

Krajský státní zástupce v Ústí nad Labem v písemně provedeném odvolání poukázal na to, že krajský soud provedl v hlavním líčení důkazy v potřebném rozsahu a vytvořil si tak podmínky pro správné a zákonné rozhodnutí. Pochybení je však shledáváno v právní kvalifikaci obou skutků a v důsledku toho ve výroku o trestech u obou obžalovaných.

Ohledně prvního skutku po zvážení všech okolností určujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost se domnívá, že je třeba tento skutek u obou obžalovaných kvalifikovat jako pokus trestného činu vydírání podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, 3 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák.

Ohledně dalšího skutku se krajský státní zástupce domáhá toho, aby jednání obžalovaného V. K. bylo právně kvalifikováno podle § 7 odst. 1 a § 179 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., a to s poukazem na to,

že jednání obžalovaného směřovalo ke způsobení škody velkého rozsahu. Je však zdůrazněno, že na možnost použití této právní kvalifikace skutku obžalovaný v dosavadním řízení nebyl upozorněn.

V závěru tohoto odvolání je navrhováno, aby vrchní soud oba obžalované uznal vinnými, že se dopustili pokusu trestného činu vydírání podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, 3 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., a aby jim byly uloženy tresty odnětí svobody v dolní polovině zákonné trestní sazby, a to u obžalovaného J. H. při dolní hranici této trestní sazby s tím, že tresty budou vykonány ve věznici s ostrahou. Ohledně dalšího skutku týkajícího se obžalovaného V. K. je navrhováno, aby po zrušení rozsudku v tomto bodě byla věc vrácena Krajskému soudu v Ústí nad Labem k novému projednání a rozhodnutí.

V rámci závěrečných návrhů při veřejném zasedání u Vrchního soudu v Praze státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze uvedl, že se krajský soud dopustil pochybení při zjišťování toho, jaká částka byla v balíčku, který měli převzít obžalovaní. V této části považuje rozsudek za nepřezkoumatelný a závěry krajského soudu o právní kvalifikaci za předčasné. K odstranění této vady je pak nezbytné další dokazování, např. výslechem příslušníků Policie ČR. Za této situace navrhuje, aby napadený rozsudek byl podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. zrušen a podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc vrácena krajskému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Vrchní soud v Praze z podnětu podaných odvolání přezkoumal správnost výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Skutková zjištění napadeného rozsudku jsou správná, odpovídají výsledkům provedeného dokazování. V tomto směru tudíž nemohl přiznat odvolací soud důvodnými námitky, které vznesl proti napadenému rozsudku zejména obžalovaný V. K. Na tomto místě by bylo možno odkázat na výstižné odůvodnění napadeného rozsudku. Ve vztahu ke skutkovým zjištěním pod bodem 1) napadeného rozsudku je třeba zdůraznit, že soud prvního stupně oprávněně vycházel především z výpovědi spoluobžalovaného J. H. Je pravda, že ve výpovědích obžalovaného J. H. jsou jisté rozpory. Vrchní soud v Praze však považuje při jejich hodnocení za nutné poukázat na obsah znaleckého posudku z oboru psychologie. V něm se konstatuje, že při odhlédnutí od výpovědi J. H., ve které odvolal účast V. K. na deliktním jednání ve vztahu k poškozenému R. B., jsou jeho výpovědi v čase konzistentní a při simplicite jeho osobnosti uchovávají neměnnou kostru líčení celého průběhu trestné činnosti. Navíc nelze jeho výpověď zpochybňovat případnou přítomností psychopatologických fenoménů bájevé lhavosti či paramnesií, neboť ty nebyly zjištěny. Normální hodnota tzv. "lži skóre" také nedovoluje usuzovat na případnou přítomnost tendence ke zkreslování informací ve prospěch vlastní osoby. Výkonnost paměti obžalovaného J. H. umožňuje uchovat hrubou kostru prožívaných skutečností při postupujícím mizení detailů těchto skutečností. Při konkrétním zaměření intelektu J. H. i paměti považuje znalec za nepravděpodobné, že by J. H. byl schopen reprodukovat obsáhlou výpověď na základě naučeného textu. Změnu v pořadí druhé výpovědi tohoto obžalovaného lze velmi pravděpodobně vysvětlit jeho obavou z osoby spoluobžalovaného V. K. Znalci se nejeví pravděpodobným připisovat autorství plánu celé akce obžalovanému J. H.

Výpověď obžalovaného J. H. je nutno posuzovat v souladu s dalšími provedenými důkazy. V této souvislosti je nutno poukázat na výpověď svědka Ing. A. O., který uvedl, že v květnu nebo v červnu 1995 ho navštívil obžalovaný J. H., přičemž mu sdělil, že společně s obžalovaným V. K. si chtějí udělat legraci z nějakého kolegy, a proto na něm požadoval, aby mu nahrál na diktafon vzkaz, který s sebou přinesl napsaný na papíře. Zdůvodňoval to tím, že dotýčný jeho hlas a hlas V. K. zná. Ve stejné době ho obžalovaný J. H. požádal rovněž, aby v rámci shora zmíněné "recese" napsal nějaké dopisy a vzkazy. Ve vztahu k obžalovanému V. K. je pak významné zejména sdělení svědka o tom, že v jednom případě byl vyděračský vzkaz namluven přímo v osobním vozidle zn. Peugeot 405, přičemž nahrávání byl přítomen jak obžalovaný J. H., tak obžalovaný V. K.

Dále je nutno zdůraznit i výpověď svědkyně V. H., která potvrdila, že někdy koncem července 1995 přišla za ní do bytu Y. T., družka obžalovaného V. K. Ta uváděla, že obžalovaný J. H., který byl v té době vazebně zajištěn, není v dobrém psychickém stavu a má obavy o finanční zajištění své rodiny, a proto se domáhala na V. H., aby odeslala telegram, kterým se měl obžalovaný J. H. dozvědět, že vše je v pořádku a že paní Y. T. dává jeho manželce měsíční příjem. Tento telegram s textem "Jendo, děti se vrátily, jsou v pořádku - podpis V" také svědkyně Y. T. se souhlasem V. H. a za její asistence odeslala. Potom pak 2. 8. 1995 Y. T. opět navštívila V. H. a požadovala, aby text telegramu byl napsán vlastní rukou. V tom jí vyhověla. Jak telegram, tak "moták" s uvedeným textem byl skutečně obžalovanému J. H. doručen do věznice. Tyto tiskoviny jsou součástí spisového materiálu. Tato skupina důkazů pak objasňuje to, proč dne 9. 8. 1995 obžalovaný J. H. složil výpověď, ve které z trestné činnosti popsané pod bodem 1) vyloučil spoluobžalovaného V. K.

Fakt, že obžalovaný V. K. vše zosnoval a společně se spoluobžalovaným J. H. se na provedení trestné činnosti i podílel, potvrzuje i skutečnost, že obžalovaný J. H. poté, co byl zadržen policií, zavolal do přechodného bydliště V. K. v Roudnici nad Labem s tím, že uvedl jen "že je tady". Na to mu V. K. odpověděl "že tam už jde". Správně z tohoto faktu usuzuje napadený rozsudek, že obžalovaný V. K. musel vědět o tom, odkud mu obžalovaný V. H. zavolá, a toto místo schůzky muselo být předem domluveno. Lze předpokládat, že V. K. se šel v podstatě přesvědčit o výsledku předem plánované akce směřující k dokonání vydírání poškozeného Ing. R. B.

Do skutkového děje, ze kterého vycházel napadený rozsudek, pak zapadá i obsah znaleckého posudku Kriminalistického ústavu v Praze, obor písmoznalectví, z něhož je zřejmé, že autorem výhrůžných dopisů je jak svědek Ing. A. O., tak i obžalovaný J. H., přičemž jako mluvčí některých telefonátů může přicházet v úvahu i obžalovaný V. K.

Záznamy výhrůžných telefonických hovorů pak svědčí o tom, že na poškozeném Ing. R. B. byl požadován 1 000 000 Kč pod pohrůzkou násilí vůči němu i jeho rodině. Zejména z prvních telefonických hovorů vyděračů je patrné, že se chtěli přesvědčit, zda poškozený skutečně obdržel balíček obsahující výhrůžný dopis, jakož i rozebraný ruční granát. Mimo jiné také z obsahu těchto záznamů je patrné a lze důkazně vyvodit, že jak obžalovaný V. K., tak i obžalovaný J. H. se podíleli na vydírání poškozeného Ing. R. B. s cílem získat od něho výplatu 1 000 000 Kč za situace, kdy jejich jednání, resp. pohrůžka bezprostředního násilí bylo umocněno i použitím zbraně, resp. hrozbou použití zbraně - tj. zmíněného granátu.

V této souvislosti nabývá na významu i svědectví Ing. J. S., který prováděl výslech obžalovaného J. H. V této výpovědi uvedl, že J. H. vypovídal spontánně, a pokud se týká granátu, o něm hovořil J. H. sám, vyšetřovatel o této záležitosti vlastně nic nevěděl, protože předtím nebyl delší dobu ve službě.

Do skutkového děje pak zcela zapadá i to, že obžalovaný V. K. měl ke spáchání uvedené trestné činnosti motivaci. Ta byla dána tím, že firma jeho družky - svědkyně Y. T. byla ve finančních nesnázích, přičemž obžalovaný V. K. měl tyto otázky na starosti. Svědkové V. L. i poškozený Ing. R. B. potvrzují zadlužení firmy, kterou v podstatě vedl obžalovaný V. K.

Z těchto a dalších důvodů, které jsou v rozhodnutí dále podrobně rozvedeny, nepovažuje Vrchní soud v Praze námitky obžalovaného V. K. ve vztahu ke skutkovým zjištěním učiněným prvním soudem za důvodné.

Právní kvalifikace skutku pod bodem 2) přípravou k trestnému činu obecného ohrožení podle § 7 odst. 1 a § 179 odst. 1 tr. zák. nevykazuje vady. Na tomto místě se neztotožnil Vrchní soud v Praze s námitkami krajského státního zástupce v Ústí nad Labem, neboť nabytí přesvědčení, že použití právní kvalifikace zcela vystihuje jak formální znaky skutkové podstaty uvedeného trestného činu, tak i materiální znak potřebný k aplikaci uvedeného zákonného ustanovení.

Vrchní soud v Praze však shledal pochybení v právní kvalifikaci skutku popsaného pod bodem 1) výroku napadeného rozsudku.

Není pochyb o tom, že obžalovaní pohrůzkou násilí nutili poškozeného Ing. R. B. k tomu, aby jim vyplatil částku 1 000 000 Kč. To je patrné z důkazů popsaných v napadeném rozsudku, z nichž na některé bylo poukázáno i v tomto rozhodnutí, zejména pak z úvodního dopisu, kterým bylo celé další vydírání poškozeného, o kterém zejména obžalovaný V. K. z obchodních vztahů věděl, že je schopen mu uvedenou sumu vyplatit, započato.

Vrchní soud v Praze se neztotožnil se závěrem napadeného rozsudku, že trestný čin vydírání podle § 235 tr. zák. nebyl spáchán se zbraní ve smyslu odst. 2 písm. c) tohoto zákonného ustanovení. Podle § 89 odst. 5 tr. zák. se zbraní rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok vůči tělu důraznější. Ruční granát je zbraní ve smyslu výše citovaného ustanovení zákona, přičemž je nerozhodné, zda je ve stavu rozloženém, či nikoli. Trestný čin je spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraň k útoku, k překonání nebo zamezení odporu, anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe. Jestliže pak jednání obžalovaných, které lze nepochybně považovat za pohrůzku násilí, bylo zdůrazněno tím, že spolu s požadavkem na zaplacení částky 1 000 000 Kč byl poškozenému Ing. R. B. zaslán i obranný granát, byť v rozloženém stavu, je vrchní soud toho názoru, že k vydírání ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák. bylo použito zbraně podle odst. 2 písm. c) tohoto zákonného ustanovení. Doručením rozebraného granátu společně s výzvou na zaplacení částky 1 000 000 Kč obžalovaní zdůraznili vážnost svého požadavku a nepochybně na straně poškozeného zesílily obavy z následku nezaplacení. Lze tedy shrnout, že za situace, kdy pohrůzka násilí pro případ nezaplacení požadované částky peněz byla zesílena tím, že poškozenému byl poštou doručen balíček obsahující rozebraný ruční granát, a poté bylo u něj telefonicky ověřováno, zda zásilku s granátem obdržel, je nutno dospět k závěru, že ke spáchání trestného činu vydírání došlo se zbraní ve smyslu ustanovení § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák.

Vrchní soud se dále neztotožnil ani s názorem Krajského soudu v Ústí nad Labem, že s poukazem na ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. nelze použít třetího odstavce § 235 tr. zák.

Je bez pochybností prokázáno, že oba obžalovaní pohrůzkou násilí chtěli donutit poškozeného Ing. R. B., aby jim vyplatil částku 1 000 000 Kč. Vzhledem k zásahu Policie ČR nedospěl skutkový děj do takového stadia, že by škoda Ing. R. B. skutečně vznikla, přičemž by šlo nepochybně o vznik škody velkého rozsahu ve smyslu § 89 odst. 14 tr. zák., a tím i ve smyslu § 235 odst. 3 tr. zák. Bezprostředně před tím, než se této sumy zmocnil obžalovaný J. H., zasáhla Policie ČR, takže uvedená suma se nedostala do dispozice pachatelů. V této souvislosti pak vrchní soud na rozdíl od napadeného rozsudku nesdílí pochybnosti o tom, že Ing. R. B. 1 000 000 Kč skutečně předal do připravené tašky. Lze vycházet z jeho tvrzení, že byl v obavách, že kdyby nedopadl úspěšně zásah policie, byl by intenzivně ohrožen spolu se svou rodinou na životě.

Vrchní soud v Praze proto dospěl k závěru, že toto jednání obžalovaných vykazuje zákonné znaky pokusu trestného činu vydírání podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zák., kterého se oba obžalovaní dopustili jako spolupachatelé podle § 9 odst. 2 tr. zák.

Odvolací soud nemá žádné pochyby o tom, že pro aplikaci tohoto zákonného ustanovení byla splněna i materiální podmínka uvedená v § 88 odst. 1 tr. zák. Nelze přehlížet, že jednání obžalovaných trvalo téměř tři měsíce, kdy bylo rodině Ing. R. B. způsobeno značné trauma. Sám poškozený i jeho manželka vydírání obžalovaných velmi těžce psychicky snášeli, jak o tom ostatně svědčí i jejich výpovědi. Nelze pominout ani tu skutečnost, že jde o trestnou činnost, která se v současné době množí a vzbuzuje v poctivých občanech obavy o jejich majetek i fyzickou integritu.

Vzhledem k tomu, že jednání obžalovaných dospělo toliko do fáze pokusu podle § 8 odst. 1 a § 235 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zák., nepovažuje Vrchní soud v Praze za nutné provádět další došetřování, jak se toho domáhá vrchní státní zástupce ve svém závěrečném návrhu s cílem zjistit, zda skutečně ze strany Ing. R. B. byla do tašky připravené obžalovaným J. H. předána částka 1 000 000 Kč.

Na základě výše uvedených závěrů bylo proto nutno z podnětu odvolání krajského státního zástupce v Ústí nad Labem napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušit ve výroku o vině obžalovaných pokusem trestného činu vydírání podle § 8 odst. 1, § 235 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zák. a § 9 odst. 2 tr. zák. a v důsledku toho v celém výroku o trestech, které byly obžalovaným uloženy.

Vzhledem k tomu, že měl Vrchní soud v Praze splněny zákonné podmínky uvedené v § 259 odst. 3 tr. ř., mohl nově o vině a trestu obžalovaných V. K. a J. H. rozhodnout sám, a to ve smyslu shora již naznačených úvah.